

Förslag till Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter om ledning av kommunal räddnings- tjänst;

beslutade den dd mmm 2021.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap föreskriver följande med stöd av 3 kap. 8 b § förordningen (2003:789) om skydd mot olyckor¹, och beslutar följande allmänna råd.

1 kap. Inledande bestämmelser

Dessa föreskrifter innehåller följande kapitel.

- 1 kap Inledande bestämmelser
- 2 kap Ledningssystem för kommunal räddningstjänst
- 3 kap Statens övertagande av ansvar för kommunal räddningstjänst

Tillämpningsområde

1 § Dessa föreskrifter innehåller bestämmelser om kommunens ledningssystem för räddningstjänst.

Föreskrifterna innehåller även allmänna råd om statens övertagande av ansvaret för kommunal räddningstjänst samt hur ledningssystemet bör användas i dessa fall.

Begreppsförklaring

2 § De begrepp som definieras i lagen (2003:778) om skydd mot olyckor² (LSO) används med samma innebörd i dessa föreskrifter.

¹ Förordningen senast ändrad genom SFS 2020:883.

² Lagen senast ändrad genom SFS 2020:882.

3 § I föreskrifterna avses med

ledningssystem

Alla de delar i en verksamhet som åstadkommer ledning. Det innefattar bland annat förhållningssätt, organisation och grundläggande principer för hur arbetet ska bedrivas, exempelvis definiering av befattningar, fördelning av befogenheter, grunder för ledarskap, principer för utförande av uppdraget och tekniska system.

övergripande ledning

Del av ledningssystemet som leder räddningstjänstverksamheten på en övergripande nivå. Det inbegriper att definiera organisationens roll, sätta ramar för räddningsinsatser samt prioritera och fördela resurser till olika insatser medan beredskap upprätthålls för att kunna möta övriga risker. Uppgifterna för den övergripande ledningen anges närmare i 2 kap 4 § och 5 §.

2 kap. Ledningssystem för kommunal räddningstjänst

Ledningssystemets utformning

1 § Ledningssystemet för räddningstjänst ska utformas så att det uppfyller de verksamhetsmål som anges i kommunens handlingsprogram för räddningstjänst.

Då flera kommuner samarbetar om ett ledningssystem ska ledningssystemet utformas så att det uppfyller de verksamhetsmål som anges i samtliga samarbetande kommuners handlingsprogram för räddningstjänst.

Allmänna råd

Utformningen av kommunens ledningssystem för räddningstjänst bör utöver handlingsprogrammet för räddningstjänst utgå från uppföljning av tidigare genomförda räddningsinsatser och olycksundersökningar. Såväl lokalt som nationellt sammanställda kunskaper bör användas.

Kommunen bör samarbeta med andra kommuner för att se till att ledningssystemet har tillräcklig kapacitet och robusthet för att utföra sina uppgifter.

---

2 § Ledningssystemets kapacitet ska vara dimensionerad för att kommunen ska kunna leda de räddningsinsatser som kan behöva utföras utifrån de risker för olyckor som framgår av handlingsprogrammet för räddningstjänst.

Genom ledningssystemet ska kommunen både ha förmåga att hantera flera räddningsinsatser samtidigt och ha förmåga att hantera omfattande räddningsinsatser.

Ledningssystemet ska vidare ha beredskap för att leda ytterligare räddningsinsatser.

Allmänna råd

Förmågan att hantera flera räddningsinsatser samtidigt och förmågan att hantera omfattande räddningsinsatser bör dimensioneras utifrån följande aspekter:

1. Förmåga att samverka med flera andra aktörer för de samtidiga och omfattande räddningsinsatser som kan förekomma.
  2. Förmåga att begära och nyttja externa resurser.
  3. Förmåga att uppfatta och analysera särskilt komplexa eller svårtolkade skeenden samt vidta komplicerade åtgärder.
-

3 § Ledningssystemets utformning och hur ledningssystemet ska användas för ledning av räddningstjänst ska fastställas och dokumenteras.

Ifall ledningssystemet utövas gemensamt för flera kommuner ska de styrande dokumenten för ledningssystemet gälla för alla berörda kommuner.

Allmänna råd

Ledningssystemets utformning och användning för ledning av räddningstjänst bör baseras på de vägledningar MSB ger ut. Därutöver bör ledningssystemets utformning och användning baseras på och utvecklas utifrån övrig kunskap inom området ledning av räddningstjänst.

Den dokumentation som beskriver ledningssystemets utformning och hur ledningssystemet ska användas bör innehålla:

1. Ledningssystemets utformning och omfattning.
  2. Hur befogenheter är fördelade.
  3. Hur ledningen av räddningstjänsten bör organiseras efter förutsättningarna för ledning vid olika räddningsinsatser.
  4. Hur ledning bör organiseras vid samhällsstörningar som kräver omfattande samverkan med andra aktörer.
  5. Hur den övergripande ledningens befattningshavare bör hantera situationer då de styrande dokumenten inte ger tillräcklig vägledning.
-

Övergripande ledning

4 § Ledningssystemet ska ha förmåga att bedöma och anpassa ledning och användning av räddningsresurser i förhållande till de risker som beskrivs i kommunens handlingsprogram för räddningstjänst, det riskanalysarbete som ligger till grund för handlingsprogrammet samt risker av mer momentan karaktär som identifieras i den övergripande ledningens omvärldsbevakning, behovet av beredskap och pågående räddningsinsatser.

Denna bedömning och anpassning ska ske kontinuerligt.

5 § Den övergripande ledningen ska ha förmåga att

1. bevaka skeenden som är relevanta för ledning av räddningstjänst, värdera dessa skeenden och vid behov initiera de åtgärder som behövs,
2. besluta om omfattningen av beredskap utifrån handlingsprogram, hjälpbehov, aktuella risker och det hot pågående händelser innebär för olika skyddsvärden,
3. besluta om inledande av räddningsinsats och att utse räddningsledare,
4. besluta om initial resurstilldelning för räddningsinsatser och därefter besluta om löpande resursförsörjning av dem,
5. besluta om avsikt med räddningsinsatser, målet med dem och vilken effekt de ska ha,
6. kunna fördela och omfördela resurser mellan pågående räddningsinsatser,
7. kunna begära externa resurser,
8. besluta om organisering av den övergripande ledningen och ledningen av räddningsinsatser,
9. följa upp och tillse att räddningsinsatserna genomförs effektivt,
10. samverka med andra aktörer och bidra till aktörsgemensam inriktning och samordning,
11. informera allmänheten om händelser som ledningssystemet berörs av, samt
12. kontinuerligt dokumentera vidtagna åtgärder.

6 § I ledningssystemet ska det ständigt finnas en eller flera beslutsfattare tillgängliga för att omedelbart fatta beslut att inleda en räddningsinsats, utse räddningsledare och i övrigt kunna ta de beslut som behövs för att räddningstjänsten ska bedrivas effektivt.

Allmänna råd

Ledningssystemets beslutsfattare bör verka enligt de instruktioner och den inriktning som angivits av de räddningschefer som ger uppdrag till ledningssystemet.

Om delegation eller vidaredelegation av räddningschefens beslutsbefogenheter ska göras bör lämpligheten av detta bedömas i varje enskilt fall.

---

7 § *Vakthavande räddningschef* har ansvaret för den övergripande ledningen.

8 § Den övergripande ledningens löpande verksamhet ska ledas av ett *vakthavande befäl* som lyder under *vakthavande räddningschef*.

9 § I ledningssystemet ska finnas en planering för hur *vakthavande räddningschefer* och *vakthavande befäls* ansvar ska utövas var för sig och i relation till varandra.

Allmänna råd

De som utses att verka som *vakthavande räddningschef* och *vakthavande befäl* bör ha erfarenhet av och skicklighet att leda större organisationer och samverka med många aktörer samt ha mycket god kunskap om räddningstjänst och berörda kommuners organisationer för räddningstjänst och övriga regionala förhållandena av betydelse för räddningstjänsten.

Planeringen för hur *vakthavande räddningschefer* och *vakthavande befäls* ansvar bör utövas bör beskriva hur ansvarsfördelningen görs tydlig över tid och när information ska utbytas.

Rollerna *vakthavande räddningschef* och *vakthavande befäl* bör baseras på vägledning från MSB.

Räddningsledare

Allmänna råd

I den övergripande ledningen bör finnas en befattningshavare med befogenhet att

1. besluta om att utföra bevakning på ägarens eller nyttjanderättshavarens bekostnad enligt 3 kap. 9 § 2 st. LSO,
2. tillsammans med övriga räddningsledare i berörda kommuner besluta vilken kommun som ska ansvara för ledning av räddningsinsatsen enligt 3 kap. 16 a § LSO,
3. besluta om att enskild ska fullgöra tjänsteplikt enligt 6 kap. 1 § LSO, samt
4. besluta om i vilken omfattning kommunen behöver delta i en räddningsinsats som leds av annan kommun eller statlig myndighet enligt 6 kap. 7 § LSO.

De som utses till räddningsledare vid omfattande räddningsinsatser bör utöver räddningsledarbehörighet ha erfarenhet av och skicklighet att leda större organisationer och samverka med många aktörer.

Om delegation eller vidaredelegation av räddningsledarens beslutsbefogenheter ska göras bör lämpligheten i detta bedömas i varje enskilt fall.

Om en räddningsledare ansvarar för flera räddningsinsatser samtidigt, bör lämpligheten i detta i varje enskilt fall prövas av befattningshavare i den övergripande ledningen.

---

10 § Räddningsledaren ska utifrån den styrning som ges av den övergripande ledningen besluta om mål och inriktning för räddningsinsatsen samt hur insatsen ska genomföras.

Allmänna råd

Den geografiska placeringen av räddningsledare och underställda ledningsroller bör anpassas utifrån förutsättningarna för att bedriva ledning både med hänsyn till förhållanden vid insatsen och utifrån ledningssystemets utformning och förmåga.

Ledning av räddningsinsats

11 § Ledningen av en räddningsinsats ska ha förmåga att

1. utifrån den styrning som ges av den övergripande ledningen besluta om mål och inriktning för räddningsinsatsen samt hur insatsen ska genomföras,
2. besluta om organisering av den enskilda räddningsinsatsen,
3. besluta om fördelning av uppgifter och resurser till olika organisatoriska delar,
4. regelbundet rapportera till den övergripande ledningen hur räddningsinsatsen genomförs och vilka effekter den ger,
5. besluta om samordningen av räddningsinsatsens genomförande och prioritering i utförandet av uppgifterna,
6. löpande följa upp räddningsinsatsen genomförande och anpassa genomförandet
7. säkerställa samverkan med andra aktörer enligt den övergripande ledningens styrning, samt
8. ge riktlinjer och instruktioner om samverkan till underställda.

Inledande och avslutande av räddningsinsats

12 § För att skyndsamt kunna bedöma om det finns en skyldighet att inleda en räddningsinsats ska ledningssystemet ha en planering för hur dessa bedömningar ska göras.

Allmänna råd

Om det vid ingående alarmering inte finns tillräckligt tydliga indikationer på att en olycka inträffat, eller om det saknas tillräckligt med information för att besluta om att inleda en räddningsinsats eller hur den ska genomföras bör ledningssystemet försöka skaffa nödvändig kännedom om händelsen.

Planeringen för hur bedömningar om det föreligger en skyldighet att inleda en räddningsinsats bör beskriva:

1. Hur hantering bör ske av inkommen alarmering som uppenbart inte föranleder behov av bedömning eller att räddningsresurser larmas ut, exempelvis felringningar.

2. När räddningsresurser kan larmas ut vid olika tydligt beskrivna situationer utan att invänta beslut om inledande av räddningsinsats samt hur den övergripande ledningen omedelbart då kan informeras.
  3. Hur prioriteringar bör göras när mängden inkommande alarmering överstiger ledningssystemets förmåga.
-

13 § De skriftliga besluten om att inleda eller inte inleda räddningsinsats ska hanteras så att de är tillgängliga för ledningssystemets beslutsfattare och kan utgöra grund för beslut om att avsluta en insats eller för att ompröva skyldigheten att inleda räddningsinsats.

14 § Ledningssystemet ska ha en planering för hur räddningsledare omedelbart kan utses när beslut om att inleda räddningsinsats har fattats.

15 § Ledningssystemet ska ha förmåga att kontinuerligt värdera om kriterierna för räddningstjänst är uppfyllda och avsluta räddningsinsatsen då så inte längre är fallet.

Ledningssystemets personal

16 § Ledningssystemet ska resursförsörjas med personal så att ledning kan utföras kontinuerligt vid flera samtidigt pågående räddningsinsatser, vid stora räddningsinsatser och i övrigt vid alla de situationer som kan förutses enligt kommunens handlingsprogram för räddningstjänst.

Resursförsörjningen av personal ska ordnas så att ledningssystemet skyndsamt kan förstärkas om behov uppstår.

Allmänna råd

Vid bemanningen av ledningssystemet bör hänsyn tas till behovet av kompetens för respektive roll, lokala förhållanden i kommunen samt de särskilda behov som kan förutses finnas vid enskilda räddningsinsatser.

När flera kommuner samarbetar om ett ledningssystem bör ovanstående bedömningar göras utifrån samtliga samarbetande kommuner.

För den övergripande ledningens löpande verksamhet bör *vakthavande befäl* ha tillgång till personal i tillräcklig omfattning för att hantera uppgifterna i 2 kap 4 § och 5 §.

---

17 § Det ska finnas en planering för hur ledningssystemets förmåga att utöva ledning ska upprätthållas genom utbildning och övning.

Allmänna råd

Övning och utbildning bör ske regelbundet för att upprätthålla den kompetens och förmåga att leda arbetet som behövs i samband med räddningsinsatser.

Övningar bör vara av varierande karaktär och ges till all berörd personal. Övningarna bör omfatta både individernas förmåga och organisationens samlade förmåga.

Övningarna bör även omfatta förmågan att samverka med andra organisationer.

---

18 § Ledningssystemet ska utformas så att det, utöver rollerna *vakt-havande räddningschef*, *vakt-havande befäl* och *räddningsledare*, kan använda följande roller när ledningen av en räddningsinsats organiseras:

1. *Insatschef*
2. *Storsektorchef*
3. *Sektorchef*
4. *Gruppchef*

Allmänna råd

Ledningssystemet bör utformas så att det kan nyttja samtliga roller beskrivna i vägledningarna från MSB.

Rollerna *insatschef*, *storsektorchef*, *sektorchef* och *gruppchef* bör baseras på vägledningarna från MSB.

---

19 § Ledningssystemet ska kunna tillsätta ett ledningsstöd och organisera det med följande roller:

1. *Stabschef*
2. *Funktionschef*
3. *Stabsmedlem*

Allmänna råd

Ledningsstöd bör kunna tillsättas i alla delar i ledningssystemet för att öka effektiviteten. Ledningsstöd bör inte vara begränsat till att verka för endast en roll i ledningssystemet utan kunna bidra till hela ledningssystemets effektivitet.

Organiseringen av ledningsstödet bör ske om det bedöms ge bättre effekt än flera direkt underställda medarbetare.

Rollerna *stabschef*, *funktionschef* och *stabsmedlem* bör baseras på vägledningarna från MSB.

Märkning av personalens arbetskläder

20 § De roller som nämns i denna föreskrift och allmänna råd ska kunna synliggöras med varselväst enligt standard EN ISO 20471 (utgåva 1, fastställd 2013-03-25), röd markeringsfärg, samt rollbenämningar textade i versaler.

Allmänna råd

Utmärkning av rollerna i övergripande ledning bör ske när det bedöms underlätta arbetet i den övergripande ledningen. Faktorer som bör bedömas är antal personer i den övergripande ledningen och om det finns andra aktörer som arbetar samlokaliserat med den övergripande ledningen.

Roller som verkar i ledningen av en räddningsinsats bör alltid utmärkas enligt 2 kap 20 §.

Ledningssystemets tekniska robusthet

21 § Ledningssystemets tekniska infrastruktur ska ordnas så att ledning kan utföras utan avbrott eller störningar även vid flera samtidigt pågående räddningsinsatser, vid omfattande räddningsinsatser och i övrigt vid alla de situationer som kan förutses enligt kommunens handlingsprogram för räddningstjänst.

Allmänna råd

Den övergripande ledningens ledningsplats bör ha tillgång till testad reservkraft.

Samtliga kommunikationssystem som har en funktion för den övergripande ledningen vid räddningsinsatser eller vid större samhällsstörningar bör finnas att tillgå vid ledningsplatsen eller ledningsplatserna.

Det bör finnas redundans och robusthet inom ledningssystemets kommunikationssystem (IT, tele, radio).

Ledningssystemet bör ha en god förmåga att upprätthålla informations-tillgångarnas konfidentialitet, riktighet och tillgänglighet.

Ledningsplatser för övergripande ledning

22 § Ledningssystemet ska, utöver ordinarie ledningsplats för den övergripande ledningen, vara ordnat med

1. alternativ ledningsplats för den övergripande ledningen, eller
2. flera ledningsplatser där några av dessa tillsammans kan svara för hela den övergripande ledningens verksamhet.

Allmänna råd

Ledningssystemet bör vara ordnat så att den övergripande ledningen omedelbart kan tas över på en alternativ ledningsplats om den primära ledningsplatsen inte kan användas.

Den alternativa ledningsplatsen och reservledningsplatsens funktionsduglighet bör säkerställas genom utbildning, övning och regelbunden provdrift.

Ledningssystemet bör vara ordnat så att ledningssystemets olika organisatoriska delar har förmåga till självständigt agerande i de fall delar av ledningssystemet tekniska delar inte fungerar.

---

23 § Den övergripande ledningens ledningsplats ska ordnas så att ledningen kan verka ostört.

Allmänna råd

Den övergripande ledningens ledningsplats bör vara utformad så att endast behörig personal har tillträde till lokalerna för att säkerställa en god informations-säkerhet och minska risken för störningar i verksamheten.

---

3 kap. Statens övertagande av ansvar för kommunal räddningstjänst

Kriterier för övertagande

Allmänna råd

Länsstyrelsen bör vid omfattande räddningsinsatser kontinuerligt bedöma om den ska ta över ansvaret för kommunal räddningstjänst i berörda kommuner.

Länsstyrelsen bör ha en planering för hur bedömningen och övertagandet ska genomföras. Bedömningen av ett eventuellt övertagande bör ske i samarbete med de berörda kommunerna.

Innan länsstyrelsen beslutar om att överta ansvaret för räddningstjänsten bör länsstyrelsen pröva om det är tillräckligt att bistå de berörda kommunerna med t.ex. ledningsstöd och informationsinsatser.

Länsstyrelsen bör ta över ansvaret för kommunal räddningstjänst vid omfattande räddningsinsatser när en eller flera drabbade kommuner inte själva har förmåga att ensamma eller i samverkan med andra utföra räddningsinsatser på ett tillfredställande och effektivt sätt i enlighet med de krav LSO ställer.

Något av följande förhållanden bör föreligga för att länsstyrelsen ska ta över ansvaret för kommunal räddningstjänst vid omfattande räddningsinsatser.

1. Det ställs större krav på ledning än vad de berörda kommunerna har förmåga till.
  2. Berörda kommuner har stora svårigheter att samverka och samordna verksamheten sinsemellan eller med statliga myndigheter.
  3. Berörda kommuner kan inte få överblick över eller tillgång till de resurser som är nödvändiga för räddningsinsatsen.
  4. Händelsen som föranleder räddningsinsatsen kan utvecklas till att omfatta flera ledningssystemens geografiska områden och det kan befaras att de inte har förmåga att samordna verksamheten.
  5. Det ställs så stora krav på uthållighet att de berörda kommunerna inte klarar att upprätthålla sin beredskap för ytterligare räddningsinsatser.
  6. En eller flera kommuner begär att länsstyrelsen tar över ansvaret.
-

Planering

Allmänna råd

Länsstyrelsens planering för övertagande av ansvar för kommunal räddningstjänst ska baseras på de regionala förhållandena och baseras på följande.

1. Kommunernas planering och organisering av räddningstjänsten.
2. Kännedom om angränsande läns resurser för kommunal räddningstjänst.
3. Samarbete med andra länsstyrelser för att möjliggöra att en eller flera kommuner kan tillföras resurser från andra län på ett effektivt sätt.
4. Länsstyrelsens behov av resurser för att samtidigt utöva länsstyrelsens geografiska områdesansvar och ansvaret för kommunal räddningstjänst.

I det fall kommunernas räddningstjänstverksamhet är organiserad över länsgränser bör länsstyrelserna tillsammans planera för hur övertagande av ansvar för kommunal räddningstjänst ska genomföras.

Länsstyrelsen bör vid övertagande av ansvar för kommunal räddningstjänst ta över ansvar för hela den geografiska yta en övergripande ledning ansvarar för.

Länsstyrelsen bör planera för att använda räddningstjänstverksamhetens ordinarie rutiner och delegationer när de utser räddningsledare för övriga räddningsinsatser och tillser att beredskapen är tillräcklig i berörda kommuner.

Ledning av räddningstjänst

Allmänna råd

Vid övertagande av ansvar för kommunal räddningstjänst bör länsstyrelsen utse en person som får det övergripande ansvaret för räddningstjänsten. Denna person bör benämnas *räddningstjänstansvarig*.

Vid ett övertagande av ansvar för kommunal räddningstjänst bör räddningscheferna i berörda kommuner fortsatt svara för ledning av sina respektive organisationer, dock underställda den som är *räddningstjänstansvarig*.

De som utses av länsstyrelsen att ansvara övergripande för räddningstjänstverksamheten bör utöver räddningsledarbehörighet ha erfarenhet och skicklighet för uppdraget, ha kunskap om länsstyrelsens roll och uppdrag i dessa situationer samt god kunskap om de regionala förhållandena.

De som utses till räddningsledare vid omfattande räddningsinsatser bör utöver räddningsledarbehörighet och grundläggande kompetens ha erfarenhet av och skicklighet att leda större organisationer och samverka med många aktörer.

Länsstyrelsen bör i sin planering säkerställa tillgång till personal som kan komma ifråga som räddningsledare och andra ledningsroller om länsstyrelsen tar över ansvaret för kommunal räddningstjänst.

Länsstyrelsen bör utbilda och öva den personal som planeras att ingå i länsstyrelsens organisation för att ta över ansvaret för kommunal räddningstjänst.

Ikraftträdande

Denna författning träder i kraft 2022-01-01 då Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps allmänna råd (MSBFS 2012:5) om ledning av insatser i kommunal räddningstjänst upphör att gälla.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

CAMILLA ASP

Anders Ahlström
Avdelningen för räddningstjänst och olycksförebyggande

Beställningsadress:
Norstedts Juridik, 106 47 Stockholm
Telefon: 08-598 191 90
E-post: kundservice@nj.se
Webbadress: www.nj.se/offentligapublikationer
Beställningsnummer: